

Lærdomme, som strider mod Sædelighed og offentlig Orden; det hedder da: Hvilke vore Lærdomme ere, kunne vi ikke nærmere sige, men de stride ikke mod Sædelighed og offentlig Orden. Manglen er altsaa, at man ikke har noget fast, lovbestemt Middel til at faae fat paa disse Lærdomme og faae at vide, hvad de indeholde; men hvor ligger Skylden? Den ligger paa samme Sted, hvor Skylden ligger for, at Folkekirkens Forsatning ikke er bleven ordnet saaledes, som Grundloven vil; den ligger i, at ligesom man ikke har faaet den Lov, som Grundlovens § 75 foreskriver, nemlig en Lov, hvorved Folkekirkens Forsatning ordnes, lige saa lidt har man faaet den derefter naturlig følgende og i Sammenhæng dermed staaende Lov, som Grundlovens § 78 foreskriver, og hvorefter de fra Folkekirken afvigende Trossamfundes Forhold skulle ordnes nærmere ved Lov. Det er dette, man skulde have haft; den ene af de to Love skulde have fulgt bag efter den anden, og det vil ogsaa i Tidernes Løb blive en Nødvendighed at faae en saadan Lov, hvorved de afvigende Trossamfundes Forhold nærmere ordnes, og hvorved man navnlig indfører Bestemmelser, der kunne give Midler til at kontrollere, hvorvidt deres Lærdomme ikke ere saadanne, at de stride mod Sædelighed og den offentlige Orden. Skylden ligger, som sagt, paa samme Sted, hvor Skylden ligger, for at vi heller ikke have faaet den anden Lov om Kirkens Forsatning. Det er jo gaaet dermed, som det er gaaet med andre Grundlovsbestemmelser, at det har ikke hjulpet, at man har de tilsyneladende mest klare Ord for sig; thi man har altid fundet en Fortolkning, hvorved de klare Ord bortfortolkes. Jeg siger, ligesom det ærede Medlem fra Blæsenborg (Holstein-Ledreborg) sagde — ja, det maa vel være godt og vel et Marx Tid siden —, da han omtalte, hvorledes man, til Trods for Grundlovens utvivlsomme Bestemmelse om, at de kongevalgte Medlemmer beholde deres Sæde, selv om Landstinget opløses, dog var kommen med en modsat Fortolkning. Han sagde dengang, at den sunde Fornuft ikke tillod nogen Tvivl om, hvad Grundlovens Mening virkelig var, og dette kan jeg anvende paa samme Maade med Hensyn til Sætningen om, at Folkekirkens Forsatning ordnes ved Lov; thi af denne Sætning har man senere villet udfinde, at der staa, ikke at Folkekirkens Forsatning skal ordnes ved Lov, men kun at den kan ordnes ved Lov, og der staa heller ikke, at det skal være een Lov, saa at det altsaa godt kan ske ved mange Love, o. s. v., o. s. v. Det er dette Forhold, tror jeg, som har draget med sig, at vi saane en Lov, hvorved man vilde have Midler til at kontrollere de afvigende Trossamfundes Lærdomme. At henvise til Løsgengeranordningen som et Middel til at komme Normerne tillivs kan have været genialt af den daværende Justitsminister, men jeg tror ikke, at det er praktisk.

J. A. Hansen: Jeg skal ikke have Noget imod, at den ærede sidste Læser karakteriserer Justitsministeren fra 1856 som genial; hans Dom i saa Henseende har vist Meget at betyde. Jeg skal imidlertid ikke følge det ærede Medlem fra „at slaa Folk ihjel“ over til Folkekirkens Forsatning eller over til Landstingsvalgene. Alle de Udseelser, som han har gjort fra den Sag, som her ligger for, skal jeg ganske rolig lade spadserere deres egen Vej; de komme mig ikke ved her. Man kunde ganske vist sige, at det kræfter de bestaaende Love at slaa Folk ihjel; men naar man saa vil slutte deraf, at det ogsaa er mod de bestaaende Love, hvad her er passeret, saa er dette en Slutning, som maaste er fuldstændig rigtig og logisk fra det ærede Medlems Standpunkt, men jeg forstaa den ikke. En Sammenligning mellem det, at slaa Folk ihjel, og det, som der her er Spørgsmaal om, ligger mig for høit, og jeg kan ikke gaa med dertil. Det ærede Medlem vilde finde det rigtig, at Politimestrene forbød Forsamlinger, om hvilke det paa Forhaand var givet, at der paa dem vilde ske Noget, der var ulovligt. Dette er en meget farlig Sætning, og jeg holder mig overbevist om, at paa mange Steder, hvor jeg er kommen for at holde Møde, vilde Politimesteren efter det ærede Medlems Grundfætning have kunnet forbyde Mødet; thi jeg har hørt flere Politimestre sige, at, hvad jeg der havde sagt, var ulovligt; naar Vedkommende saa fandt, at dette eller hint var ulovligt, saa kunde han sige: Han præsterer noget Ulovligt, og derfor kan Mødet ikke tillades. Dette vilde vistnok ikke kunne ramme dette ærede Medlem, han vilde være sikker i saa Henseende; men det er aldeles sikkert, at det vilde ramme mange af os Andre; den Slags Resonnementer maa han derfor have for godt Kjøb, men de veie heller ikke stort. Det ærede Medlem havde den Godhed at sige, at jeg havde oplyst, at den Paa-gældende var en Udlænding, men dette har jeg ikke oplyst. Jeg har sagt, at han muligvis var en Udlænding, men jeg har ikke oplyst noget Bestemt; thi da jeg, som jeg før sagde, ikke i mindste Maade kender Vedkommende, kan jeg heller ikke oplyse Noget i saa Henseende. I øvrigt sagde den ærede Læser — idet han jo her holdt sig til Spørgsmaalet om det Religiøse —, at der var Ingen, som, naar man rørte ved dem, forud vilde tilstaa, hvad det egentlig var, som de vilde fremkomme med. Dette kan saamand godt være, og det ærede Medlem har maaste en rig Erfaring i saa Henseende. Det er meget muligt, at det ærede Medlem har mødt paa disse Forsamlinger og spurgt Vedkommende om, hvad de vilde gjøre, og at de saa, naar han begyndte at ville røre ved dem, have negtet, at det var dette eller hint, som de vilde. Maaste det ærede Medlems Erfaring kommer ham tilgode i saa Henseende. Jeg har ikke havt Leilighed til at gjøre saadanne Erfaringer, jeg vil kun spørge det ærede Medlem, om han